

ZIDOVI NAŠE PRETEKLOSTI, TEMELJI NAŠE PRIHODNOSTI

35. DNEVI EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE in
13. TEDEN KULTURNE DEDIŠČINE 27. 9.–11. 10. 2025

PROGRAM DOGODKOV V ITALIJI

Tema 35. Dnevov evropske kulturne dediščine in 13. Tedna kulturne dediščine Zidovi naše preteklosti, temelj naše prihodnosti, je odlična iztočnica za raziskovanje, spoznavanje in razumevanje dediščine, kot del našega življenja, naše identitete ter nas hkrati nagovarja, naj ustvarjamo nove pogled, pristope in dojemanje. V središču letošnje teme je misel, naj v stavbni, arhitekturni oz. nepremični kulturni dediščini vidimo bogastvo, v njej prepoznavamo vrednote in nenazadnje tudi vrednost. Tema ima večplastno vsebino, ki se odraža tudi v raznolikosti dogodkov, ki se pripravljajo, med katerimi gre omeniti predvsem arhitekturo Gorice in Nove Gorice, slovensko arhitekturo Trsta in slovenski obraz Gorice ter skrivnosti devinskega gradu.

Dogodke na Tržaškem in v Gorici pripravljajo Odsek za zgodovino in etnografijo NŠK, Knjižnica Damirja Feigla v sodelovanju z Društvom primorskih arhitektov, Ordine degli Architetti di Gorizia in ZVKDS - OE Nova Gorica, ZSKD Gorica, Kru.t, Slovensko kulturno društvo Igo Gruden, Slovensko kulturno društvo Slavko Škamperle, Slovensko kulturno društvo Marij Kogoj, Slovensko kulturno društvo Rdeča zvezda.

ZIDOVI NAŠE PRETEKLOSTI, TEMELJI NAŠE PRIHODNOSTI

35. DNEVI EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE in
13. TEDEN KULTURNE DEDIŠČINE 27. 9.–11. 10. 2025

20. september, 15.00 – TRST, Trg sv. Antona novega

OD BONOMOVE PALAČE DO NARODNEGA DOMA: POTUJOČI SLOVARČEK ARHITEKTURE

Predavanje prof. Marte Ivašič s slikovnim gradivom nas bo popeljalo po slovenskem Trstu – od Bonomove palače do Narodnega doma – in razkrilo bogastvo arhitekturnih izrazov v slovenščini. Dogodek je namenjen tako ljubiteljem arhitekture kot tudi vsem, ki se slovenščine šele učijo in želijo ob tem razširiti svoj besedni zaklad.

Naslednji dan, v nedeljo, 21. septembra, bo krajši sprehod od Narodnega doma mimo Poštne palače do Ulice Ghega in tramvajске postaje. Zbirališče ob 11. uri pred Narodnim domom.

Organizator: Odsek za zgodovino in etnografijo pri Narodni in študijski knjižnici

4. oktober, 9.00–12.00 – GORICA, zbirališče Korzo Verdi 51

SLOVENSKI OBRAZ GORICE: SPREHOD PO SLEDEH TISOČLETNE PRISOTNOSTI SLOVENCEV V GORICI

Vodeni sprehod po kulturni poti mimo krajev, zgodovinskih stavb, arhitekturno pomembnih zgradb in drugih točk, ki povezujejo pomnike, pomembne za goriške Slovence. Gre za doživljanje zgodovine in prostora skozi oči skupnosti, ki je v samem jedru Gorice prisotna že več kot tisoč let, a je za obiskovalca in turista skoraj nevidna – vendar v arhitekturi in mestnem prostoru ponovno oživi.

Organizator: ZSKD Zveza slovenskih kulturnih društev ETS

4. oktober, 20.00 – TRST, Stadion 1. maj, Vrdelska cesta

PROSLAVA 80. OBLETNICE USTANOVITVE SLOVENSKEGA KULTURNEGA DRUŠTVA SLAVKO ŠKAMPERLE

Prvi sedež je imelo društvo v prostorih nekdanjega Narodnega doma, objekta, ki so ga domači veljaki zgradili z lastnimi sredstvi pred prvo svetovno vojno. Predstavili bomo zemljevid in vodnik po Sv. Ivanu, z označbo pomembnih objektov in točk, ki so zaznamovali slovensko prisotnost v tem predelu, ter markantnih osebnosti, ki so z objekti povezane.

Organizator: Slovensko kulturno društvo Slavko Škamperle

7. oktober, 9.00–12.00 – DEVIN, Devinski grad

SKRIVNOSTI DEVINSKEGA GRADU IN KULTURE MORJA

Vodniki v tradicionalnih nošah bodo obiskovalce popeljali vse do 14. stoletja, ko je dal devinski grad zgraditi oglejski patriarh. Grad je v 19. in 20. stoletju postal središče kulturnega življenja – obiskovali so ga številni umetniki, filozofi in politiki. Med njimi je bil tudi nemški pesnik Rainer Maria Rilke, ki je v njem bival med letoma 1911 in 1912. Prav na tem gradu je začel pisati Devinske elegije, eno najpomembnejših pesniških del 20. stoletja. Po vodenem ogledu Devina se bomo premaknili v Ribiški muzej tržaškega primorja v Križu, kjer bo mogoče spoznati zgodovino in tradicijo ribištva slovenskih prebivalcev ob obali med Trstom in izlivom reke Timave, ki so se tu naselili pred več kot tisoč leti.

Organizator: Kru.t Aps

9. oktober, 20.00 – NABREŽINA, SKD Igo Gruden

PEJCA V LAŠCI – ZAKLADNICA KRAŠKE ZGODOVINE

Udorna dolina Lašca in jama v njej ležita severozahodno od Nabrežine. Dolina in pejca v Lašci nista le geološki pojav, temveč prostor, kjer se stikajo skalnati zidovi preteklosti in temelji prihodnosti. Pokrajina je vsebinsko bogata, prežeta s plastmi časa in zgodovine. V njej se prepletajo večplastne zgodbe, zgodbe o izkopavanjih, ponaredkih, dvomih, ki združujejo naravno krajino, strokovnost in kulturno dediščino.

Organizator: Slovensko kulturno društvo Igo Gruden

10. oktober, 18.00 – GORICA, Trgovski dom

ARHITEKTURNI POGLEDI GORICE IN NOVE GORICE

Kaj nam pripovedujeta mesti Gorica in Nova Gorica s svojo arhitekturo? Predstavitev izbranih tematik iz publikacije Gorizia–Nova Gorica: arhitektura in urbanizem 20. stoletja bo osvetlila ključne prostorske, urbanistične in arhitekturne poudarke dveh mest – nekoč ločenih, danes vse bolj prepletenih. Prisotni bodo predstavili okoliščine in povodov nastanka publikacije, nato bosta slovenski arhitekt Simon Kerševan in italijanska arhitektka Alessandra Marin predstavila svoj članek. Dogodek bo priložnost za razmislek o razvoju čezmejnega prostora ter o pomenu arhitekture kot kulturne dediščine in prostora sobivanja.

Organizatorji: Knjižnica Damirja Feigla (NŠK), Društvo primorskih arhitektov, Ordine degli Architetti di Gorizia, ZVKDS OE Nova Gorica

17. oktober, 18.00 – TRST, Narodni dom pri Sv. Ivanu

SPREMEMBA GLEDE NA PROGRAM: Dogodek je zaenkrat prestavljen na kasnejši datum.

Točen datum bo sporočen in objavljen naknadno.

NEKOČ PRI SV. IVANU

Projekt Nekoč pri Sv. Ivanu, ki ga je vodil Odsek za zgodovino in etnografijo pri Narodni in študijski knjižnici, je bil zasnovan v sodelovanju s šolami na območju Sv. Ivana, kjer so učenci in dijaki spoznavali krajevno preteklost iz fotografskega gradiva in med pogovori z domačini. Na podlagi zbranega gradiva sta nastali nova fotografska zbirka in serija kratkih videoposnetkov, ki osvetljujejo različne poglede in tematike.

Organizator: Odsek za zgodovino in etnografijo pri Narodni in študijski knjižnici

23. oktobra 2025, ob 18.00 – TRST, NŠK (Ul s. Francesco 20)

BENEŠKE BESIEDE: SREČANJE Z ANDREINO TRUSGNACH IN NJENO POEZIJO

Andreina Trusgnach (1961) je pesnica iz Nediških dolin, ki ustvarja v beneškem narečju. Njeni verzi izhajajo največkrat iz domačega okolja, ki leži na zahodnem robu slovenskega kulturnega prostora. Beneška Slovenija je bila dolgo vsestransko zapostavljena, kar je povzročilo množično izseljevanje. Za ljudmi, ki so zapustili svoje domove, ostajajo vidni sledovi, kot npr. zidovi opuščenih bivanjskih in gospodarskih poslopij ter suhi zidovi, namenjeni zaščiti rodovitne zemlje, ki se vse bolj zarašča. Andreina črpa navdih prav iz takih zidov, ki jih danes obdaja grmovje, a so bili še do nedavnega številnim rodovom varno domače zatočišče, v katerem so generacije Benečanov živele od zibeli do groba. Poezija Andreine Trusgnach črpa iz snovne in nesnovne dediščine, ki jo je oblikovala, t.j. iz ljudi in njihovih vrednot, iz njihove govornice, a tudi iz narave in marsikdaj iz ljudske arhitekture, ki jo je postavil beneški človek. Ob vsem tem se rojevajo občutki, ki jih pesnica lahko izpove le v svojem prvem jeziku, v narečju oz. z besedami, ki jih je, tako kot okolico, prejela od svojih 'ta starih'. Kot kamni drug ob drugem sestavljajo fizične zidove, se njene besede zlagajo druga na drugo in tako gradijo novo duševno, jezikovno in miselno okolje. Andreina Trusgnach se je udeležila številnih krajevnih, vsedravnih in mednarodnih literarnih natečajev in dosegla pomembna priznanja tako v Sloveniji kot v Italiji. Srečanje s pesnico se kot pofestivalski dogodek vključuje tudi v festival Slovencev v Italiji Slofest 2025.

Organizator: Narodna in študijska knjižnica

26. oktober, 17.00 – ZGONIK, občinska telovadnica

ŽENSKA DUŠA V BARVI IN VEZENINI

V okviru projekta Ženska duša v barvi in vezenini je delovna skupina natančno dokumentirala narodne noše. Rezultat tega skrbnega raziskovalnega dela sta priročnik in spletni arhiv. Pripravljeni so bili tudi tečaj šivanja narodnih noš, delavnice za otroke, srečanja in razstave. Na slavnostnem dogodku bodo udeleženske šivalnega tečaja pod mentorstvom Silve Perčič oblekle noše, ki so jih z veliko skrbnostjo in ustvarjalnostjo izdelale same. Narodna noša ni le oblačilo – je zgodba, vtkana v niti tkanine in bogatih vezenin. Je spomin na naše prednike, na njihovo delo, običaje in vrednote.

Organizator: Slovensko kulturno društvo Rdeča zvezda

26. oktober, 20.00 – ZGONIK, občinska telovadnica

80 LET RDEČE ZVEZDE: OD PRVIH ZAMETKOV DO PRIHODNOSTI

V času, ko si je Evropa celila rane druge svetovne vojne, so Slovenci v Italiji v mestih in na podeželju ustanavljali kulturna društva in nastajali so prvi zametki danes pomembnih ustanov. Tako je leta 1945 v Saležu nastalo Kulturno društvo Rdeča zvezda, ki že 80 let povezuje krajevno skupnost v Občini Zgonik. Društvo deluje nepretrgano vse od ustanovitve in ohranja svojo prvotno vlogo – spodbujanje kulturnega življenja, spoznavanje kulturne dediščine in krepitev skupnosti. Vsaka generacija je v teh desetletjih prispevala svoj dragoceni delež: s pesmijo, prireditvami, folklornimi plesi, poznavanjem kraških narodnih noš, pa tudi s sodobnim plesom, spomini in vrednotami skupnosti. Tako se tke živa kulturna nit, ki povezuje preteklost, sedanost in prihodnost.

Organizator: Slovensko kulturno društvo Rdeča zvezda

Podrobnejše informacije in vse ostale dogodke na programu lahko najdete na spletni strani

<https://dekd.zvkds.si>

Celotne opise dogodkov v Italiji lahko najdete tukaj:

